ພົງສາວະດານ ເມືອງພວນ
ໂດຍ ເຈົ້າ ໄຊຍະວົງ ນະ ຊຽງຂວາງ

ແປ ແລະ ບັນທຶກ ໂດຍ ທ່ານ ຮທ. ອາຊາກ

Histoire du Royaume Phouane
Par Chao Saignavong de Xieng Khouang

Traduction et notes du lieutenant Achard

ພາສາ ລາວ

http://laocom.free.fr
http://laophaen.free.fr/Dico/

໒໗ ພຶສຈິກາ ຫລື ພະຈິກ ຄສ. ໒໐໑໑

H I S T O I R E   D U   R O Y A U M E   P H O U A N

par CHAO SAIGNAVONG de XIENG KHOUANG

-o-o-o-o-o-o-o-

(Traduction et notes du Lieutenant ACHARD)

-o-o-o-o-

໑໕. ເຈົ້າເງິນ ບໍ່ໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ ຍ້ອນແພ່ເຈົ້າການຊອ
ການ ເພື່ອໃຫ້ເຈົ້າຄໍາຍານ໌ ອາຍຸແກ່ກວ່າ ສືບ-
໑໖. ເຈົ້າຄໍາຍານ໌ ບຸດເຈົ້າຄໍາເຍີນ ໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ-
໑໗. ເຈົ້າຄໍາຫີນ
໑໘. ເຈົ້າຄໍາຫຼົງຫາວ
໒໐. ເຈົ້າຄໍາຄອນ
໒໑. ເຈົ້າຄໍາຂອນ
໒໒. ເຈົ້າຄໍາຫຼ້ວງ
໒໓. ເຈົ້າຄໍາຫາວ
໒໔. ເຈົ້າຄໍາເກົ້າ
໒໕. ເຈົ້າຄໍາຍັງ ໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ ເມື່ອຈຸນລະສັກກະຣາຊ
651 - ເຈົ້າພະຍາຄໍາຍັງຄົນນີ້ໄດ້ພາງ
ທ່ານເມືອງ ແກວ ເຂົ້າສູ່ຂອງ ຄວບຄຸມເລ
ມາເປັນພະເຫສີ - ແຕ່ບໍ່ມີລູກ
ມີການຕີເມືອງຕັບກັບແກວ ຢູ່ເລື້ອຍ
ຈົນເຖິງວ່າເລື່ອງ ໄດ້ເອົາກໍາ ປີ.
໒໖. ພະເຈົ້າສຸວັນຄໍາຜົງ - ເປັນບຸດຂອງເຈົ້າຄໍາຍັງ ຊື່ຂາງ
ມາດາ ແມ່ນແກວ - ເຈົ້າສຸວັນຄໍາ
ຜົງ ເມື່ອຍັງນ້ອຍ ຊື່ນາງວ່າ ເຈົ້າຄໍາຜົງ
ບົກ ໄດ້ແລ້ວ ເຊື້ອມາທີ່ສູງກ່ວາ
ພະນາມວ່າ ພະເຈົ້າສຸວັນຄໍາຜົງ.
ພະເຈົ້າສຸວັນຄໍາຜົງເມື່ອບໍ່ໄດ້ຄອງລາຊະສົມບັດ
ໄດ້ຖືກອົງບິດາ ຂັບໄລ່ໜີຈາກເມືອງໄປໃນສຖານແດນ
ດົນ ໜກ - ໄດ້ລົງໄປຢູ່ບ່ອນຄັບ ປາກຊັນ - ຢູ່ຫຼາຍ ໆ
ເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ໄດ້ຂຶ້ນມາແຕ່ເມືອງ ຂະເໝນສະເອົາບ້ານ
ເມືອງ ຄືນ ກໍ່ມາພົບເອົາເຈົ້າສຸວັນຄໍາຜົງທີ່ນັ້ນ-

ໄດ້ຫາວ່າສັນຍາກັນເພື່ອເປັນມິດຕະສະຫາຍ. ແລ້ວກໍ່ພາເອົາກອງ
ທັບເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ຂຶ້ນມາຊຽງຂວາງ. ເມື່ອເຖິງຊຽງຂວາງ, ເຈົ້າຄຳຟົງ
ຈຶ່ງຄິດບິດພາເຫຍ່ ພຣະເຈົ້າຊຽງຄຳບໍ່ ຊູ່ເຫັນດີ ນັ້ນ ກໍ່ຍົກເມືອງໃຫ້
ພຣະຣາຊະກຸມານ ລູກໍາໄປໃນປີ ໗໑໒. ເມື່ອເອົາເມືອງຊຽງຂວາງ
ແລ້ວເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ກໍ່ຂໍທາງຫາງານພວນ ແລ້ວໄປຕີຫຼວງພຣະບາງ ລະ
ທາງເຈົ້າສຸວັນນະຄຳຜົງ. ພໍເຖິງ ໗໒໔ ເຈົ້າຟ້າງຸ່ມເທັບພຣະເຈົ້າ
ຊຽງຄຳບໍ່ ໄວ້ໃນ ໃນທາງຫາການ ກໍ່ລຸເອົາມາຊຽງຂວາງແລ້ວ
ກໍ່ຈັບເອົານາງສອງກົນໄປກັກໄວ້ຫຼວງພຣະບາງ

×

× ×

×

໑໓. ເຈົ້າລ້ານຄຳກາງ. ບຸດເຈົ້າຊຽງຄຳບໍ່ໄດ້ຄອງຣາຊະສົມ
ບັດ ເມື່ອ ໗໓໔ ຈຶ່ງມີນິມົນພຣະທີ່ກາບ
ຄຳບາງໃຫຍ່ ສູງກ ສູງຂ ຄົງທາງກໍ
ສົມ.

ພຣະອົງໄດ້ຈັດຕັ້ງກົດໝາຍຂຶ້ນ ເອີ້ນ
ວ່າ ກົດໝາຍລ້ານຄຳກາງ, ເພື່ອການ
ກອງປາບ ເມືອງໃຫ້ມີລະບຽບຮຽບຮ້ອຍ

ພຣະອົງຄົງຢູ່ໄດ້ນຳເອົາພຸດທະສາ
ສນາທີ່ເມືອງທາງສາວະດີ ຂຶ້ນມາເຜີຍ
ແຜ່ ພຣະພຸດທະສູບ ທາງມາສູ່ປະກາ
ແຜ່. ແລະເພື່ອໃຫ້ສາສນາຕັ້ງໝັ້ນ
ໄປແຜ່ນັ້ນ, ພຣະອົງໄດ້ນຳສົ່ງພຣະສົງ
ສຽວໄປຮຽນໃນເມືອງສາສນາທາງຮຽນ
ສາງວັດວາອາຮາມ ທີ່ອັງກະປັດຕະ
ນະຄອນ.

ເຈົ້າລານຄໍາແດງໄດ້ເສດັຈໄປຫາພຣະບາງ ຊຶ່ງກາທາພ້ອມທັງສ້າງ ບໍ່
ໂຮງວັດວາອາຣາມຕ່າງໆ ໄດ້ຈານຫຼັກສາຕາງໆ ມາເພື່ອ ເພື່ອສ້າງຄືນ
ອາຣາມ ທາດາເຈດີ ທາງສ້າງ ທັງໃນເມືອງຫລວງ. ພ້ອມທັງສ້າງສາ
ໃສ່ເມືອງຫລວງ ທັງມາຕັ້ງໃຫ້ເປັນພຣະເຫລັກ ທຸກເມືອງໄດ້ອຸດໜູນ ໃຫ້ເປັນ
ອັນ ຄົນຮັບຕໍ່ໄປ ແລະ ເອົາກັບລ້ຽງລາວ ປີລະ ຫວິ່ງມາທາງອີນມີ.
ພຣະສົງກໍທັງຫຼາຍພ້ອມເສນາອາມາດ ຂ້າຣາຊະການ ທັງພົນລະເມືອງ
ເປັນທີ່ນິຍົມເສວາເຈົ້າລານຄໍາແດງ ແລະ ຖວາຍພຣະນາມວ່າ ເຈົ້າຊີເສະຣະ
ເສີດໆ ແລະ ບໍຣິຫານເມືອງລາວ ເມືອງພະທາຣັດຕະນະ ບູຣີລົບ ພຣະ
ຈັກກະພັດດີສີພຣະ ທານສັກກະລະ ຕັກກະເວສາສົນກະນາ ທັງຂອງ
ລາວ ສະຫານີ
ພຣະອົງກໍຄອງຣາຊະສົມບັດ ດັ່ງກ່າວມາໄດ້ ຮັກສາ ແລະ ນໍາຄວາມ
ສົງບ ທາມເມືອງ ແລະ ລື້ຊາ ເຖິງປະເທດອື່ນໆ. ເຈົ້າເມືອງຫລວງ (ອິນເຣອິນ)
ຢູ່ຊົ່ວ ຄວາມ ອິ ຣິອາຣອນ ຂອງເຈົ້າລານຄໍາແດງ ແລວ ກໍ່ພາສົງພາງ
ສົ່ງຄົນ ໃຫ້ເຈົ້າຍໍ່ ໆ ເອົາໄປກັກໄວ້ນັ້ນ.
ຫລວງພຣະບາງ (ຊຸ້ມສວນແສນໄຫຼ) ທັງໄດ້ຂໍກາອງທາທານຫລວງ
ເລື່ອງ ເພື່ອໄປຊ່ວຍໃນການລົບກັບພຣະເຈົ້າ.

X X

X

໒. ເຈົ້າຍໍ່ຂາວ. ເປັນບຸດເຈົ້າລານຄໍາແດງ, ໄດ້ຂຶ້ນຄອງຣາຊະ
ສົມບັດ ໃນຄາວ 784. ເຈົ້າອົງນີ້ມີໃຈບຸນ ມີທົ່ງ
ພັ່ງເອີ້ນວ່າເຈົ້າຄໍາອຸ່ນເມືອງ. ໃຈບຸນ ແລະ ທັ່ງ
ທັງລ່ວງສົນ ທົ່ງແຕ່ຍໍ່ຂາວ. ຊາວເມືອງທັງຫຼາຍ
ກໍ່ຖວາຍນາມ ວ່າເຈົ້າຍໍ່ຂາວ.
ເຈົ້າຄໍາອອນ (ໜຶ່ງ)
ເຈົ້າຄໍາຕອນ (ສອງ)

ແຕ່ພຣະຣາຊະການນານນີ້ບໍ່ຮູ້ພຣະເຫດ ເມື່ອເຈົ້າເມືອງຂາວສິ້ນພຣະຊົນ ດາໄດ້ສະວັນນະຄົດໄປນັ້ນ. ເຫັນເມືອງບໍ່ມີຜູ້ຄອບຄອງຄືນ- ພຽງແສນທ່ານາທາວພຽງສີ.

໔໙. <u>ເຈົ້າຄຳຂອນ</u>. ບຸດເຈົ້າເມືອງຂາວໃຫຍ່ມາເລືອກໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ.

໕໐. <u>ເຈົ້າຄຳຄ່ອນ</u>. ນ້ອງເຈົ້າຄຳຂອນໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ.

໕໑. <u>ເຈົ້າຄຳສົ້ນ</u> - ບຸດເຈົ້າຄຳຄ່ອນໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ. ເມື່ອຈຸລະສັກກະຣາດ 1012. ຣາຊະການເຈົ້າອົງນີ້ ໄດ້ມີສົງຄາມຫຼາຍຄັ້ງກັບວຽງຈັນ ແລະ ຊຽງ ຫຼາຍຄັ້ງ. ແຕ່ສຸດທ້າຍໄດ້ເສັຽໄປ ແລະ ເຂົ້າ ມີກອງທັບວຽງຈັນໄດ້ຫາງລົບວຽງກາງເຈົ້າ ຄົວຍົກໄປຢູ່ວຽງຈັນ ຫຼາຍແສນມີພວນຢູ່ ພຸ້ນທ່ານາ ແລະ ເອີ້ນວ່າ "ພວນເດີມ".

ການທີ່ລົບແວວກັບວຽງຈັນນີ້ກໍເກີດມາຈາກເຈົ້າສຸຣິຍະວົງສາ ເຈົ້າວຽງຈັນມາຂໍນາງເກົາຫຼານ ບຸດສີຂອງເຈົ້າຄຳສົ້ນໄປບໍ່ໃຫ້ ແລະ ເຈົ້າສຸຣິຍະວົງສາກໍມາລົບຊຽງຂວາງ ແລ້ວພາຕົວເອົານາງໄປ ຄັ້ງວ່າຈະເອົາໄປ ຕັ້ງເປັນກໍດີ. ເຈົ້າຄຳສົ້ນກໍບໍ່ເອີຍພຣະໃຫຍ່ ໄປແຕ່ຍັງໄດ້, ແລະ ພາກັນສ້າງສາບ້ານເມືອງໃຫ້ຮຸ່ງເຮືອງໄປຕັ້ງເຈົ້າລາວຄຳກອງໄດ້ ດ່ວນເມື່ອນານນັ້ນ.

໕໒. <u>ເຈົ້າຄຳຫຽງ</u>. ບຸດເຈົ້າຄຳຄ່ອນ (ນ້ອງເຈົ້າຄຳສົ້ນ) ໄດ້ຂຶ້ນຄອງຣາຊະສົມບັດແທນອົງນີ້.

໕໓. <u>ເຈົ້າຄຳກິວຽງ</u>. ບຸດເຈົ້າຄຳສົ້ນໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ

໕໔. <u>ເຈົ້າຄຳລາບ</u>. ບຸດເຈົ້າຄຳກິວຽງ ໄດ້ຂຶ້ນຄອງຣາຊະສົມບັດ

ເມື່ອຈຸລະສັກກະຣາຊ 1049. ເຈົ້າອົງຄຳ ມີໃຈທຸຈະລິດ
ຊຽງ (ເຈົ້າຄຳເກືອງ) ເປັນເທື່ອທີ່ສອງ.

໔໕. ເຈົ້າຄຳພຸທທະ - ບຸດເຈົ້າຄຳລ່ານໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ.

໔໖. ເຈົ້າຄຳມັງຄຸ - ບຸດເຈົ້າຄຳພຸທທາ ໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ. ເຈົ້າອົງນີ້ມີພະເດຊານຸພາບກ້າຫານອາດສາຫານ ຈົນຫາຍພະຍາດ. ເມື່ອໄດ້ພະເຈົ້າສົມເດັດທຳມະການສັງ ຕໍ່ໄປມີພະລະສະຫາຍກັບຫຼວງພະບາງ ແລະເກີນກອງທັບໄປຊ່ວຍເມືອງຫຼວງເມືອງວຽງຈັນ ແລະຄັບພະຍາ ແລະວຽງຈັນ.
ເຈົ້າຄຳສີຫາ ເປັນໃຫຍ່ຊ່ວຍບ້ານເມືອງ ແລະສັກວາອຳນາດ ໃຫ້ເປັນທີ່ສັນຍຸເສືອ ແລະເມືອງພວນ ຈົນໄດ້ມີຊື່ສຽງຕໍ່ໄປແຫ່ງປະເທດ.

໔໗. ເຈົ້າບຸນສົ່ງໄຊ - ບຸດເຈົ້າຄຳສີຫາໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ

໔໘. ເຈົ້າບຸນຊຸລິດ - ບຸດເຈົ້າຄຳສີຫາ, ນ້ອງເຈົ້າບຸນສົ່ງໄຊໄດ້ຄອງຣາຊະ ສົມບັດ.

໔໙. ເຈົ້າຄຳບຸນຄົງ - ບຸດເຈົ້າບຸນສົ່ງໄຊ ໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ, ເມື່ອພາຍຫຼັງເຈົ້າຄຳບຸນຄົງແລ້ວ, ບໍ່ມີເຊື້ອຄອງເມືອງຕໍ່ໄປ ຄົນໃຫຍ່ເຈົ້າເຫັນຫຼາຍ ຜູ້ຍິງຍະ ເອົາບຸດເຈົ້າຍາງຄຳ ເອົາໄວ້ ເສັນາໃຫຍ່ໃນເມືອງພວນສີ່ ອຳນາດຊົວຄາວ ເປັນອົງພານ ສັນຕໍ່ ເມື່ອເຈົ້າ ບຸນສົມໄດ້ຂຶ້ນຄອງເມືອງ -

໕໐. ເຈົ້າບຸນສົມ - ບຸດເຈົ້າບຸນຄົງໄດ້ຂຶ້ນຄອງຣາຊະສົມບັດ

໕໑. ເຈົ້າຄຳຊຸນເມືອງ ບຸດເຈົ້າບຸນສົມ ໄດ້ຄອງຣາຊະສົມບັດ ແລະ ໄດ້ເອົາເຈົ້າຄຳແຫຼັກ ຜູ້ນ້ອງເປັນເຈົ້າອຸປະຣາຊ ເມື່ອພາຍຫຼັງການສົງຄາມຍະເກີດຍະຄູນຕໍ່ມາ.

x x
x

ເຈົ້າອົງຫຼໍ່ (1113-1141). ອົງສີຍະບຸ (1141)

ເຈົ້າອົງຫຼໍ່ ຄື ບຸດເຈົ້ານອງກາວ ເມືອງ ໄດ້ຂຶ້ນເສວີຍລາດ ໃນສັກກະລາດ 1113 ປີຣວາຍເຮົາ.

ພຣະອົງໄດ້ຕັ້ງໃຫ້ ເຈົ້າອົງບຸນ ຜູ້ເປັນນ້ອງເປັນເຈົ້າ ອຸປະຮາດ ເພື່ອຊ່ວຍ ໃນການປົກຄອງຕ່າງໆ.

ພຣະອົງໄດ້ຈ້າງກອງທັບ ພວກມຽນຂຶ້ນເມືອງ ເພື່ອຈະລົບກັບຫຼວງພຣະ (ເຈົ້າສຸລິຍວົງ), ແຕ່ເສັຽໄຊໄປ. ແລະເພື່ອທາງລຸບາງ, ກໍພຽງໃຫ້ເຈົ້າອົງບຸນ ຜູ້ເປັນນ້ອງຂອງເມືອງ ຂຶ້ນກັບຫຼວງຈັນໄປຊົ່ວຄາວ. ແລ້ວເຈົ້າອົງຫຼໍ່ ກໍ່ໃຫ້ໄປເຫັນພັນທຽມ ເພື່ອຊັກຊວນເອົາ ລາວພວນຜ່ານນັ້ນ ມາລົບກັບກອງທັບ ວຽງຈັນ, ທີ່ຢູ່ໃນຄ່າງແລຂອງເຈົ້າເກົ້າ ແຕ່ເມື່ອ ມາເຖິງຫຼວງຂວາງ, ເຈົ້າອົງບຸນກໍ່ສູ້ລົບກັບຜູ້ນີ້, ແຕ່ບໍ່ຊະ ແລະອົງ ບຸນກໍ່ພ່າຍແລ້ວ, ຕີຕໍ່ກັນໄປ. ເຈົ້າອົງຫຼໍ່ກໍ່ ຂຶ້ນເສວີຍລາດທັງເກົ້າ ແລະ ຂຶ້ນສ່ວງຕໍ່ວຽງຈັນ.

ເພື່ອໃຫ້ລາວພວນ ຫາງປ່ວງ ຢູ່ກົດຫມາຍ ແລະ ຮ່ວມກັບຫຼາຍ. ເຈົ້າອົງ ຫຼໍ່ ໄດ້ການໃຫ້ຄວາມຫາງຫຼາຍໃນເມືອງຊຽງໃຫ້ ມາຢູ່ຝາກ ງົນທົງພີໜາກ (ເມືອງກາງທົ່ງແສນ).

ໃນລະຫວ່າງນັ້ນ ທວີພັນທົງຫາກ ຕໍ່ໄດ້ ຂຶ້ນກັບຫຼວງຂວາງ, ເຖິງ 1118 ປີຣວາຍໄຈ້ ພຽງແສນໄດ້ຄູ່ກະບົດຕໍ່ພຣະກະສັດ. ເຈົ້າອົງຫຼໍ່ ເພື່ອປາບການກູ່ເຄີດກໍ່ມີພຣະລາຊະອາຊາໃຫ້ປະຫານ ຊີວິດ ພຽງແສນ ແລະ ລັກຊຽງຂອງມັນ.

ເຈົ້າອົງຫຼໍ່ ສວັນນະຄົດ ໃນປີ ໑໑໔໑ ປີກົດເຄົ້າ.

ເຈົ້າສີຍະບຸ ໄດ້ຂຶ້ນເສວີຍລາດສືບແທນເຈົ້າອົງຫຼໍ່ໃນປີດຽວນັ້ນ (1141). ໃນປີນີ້, ກອງທັບໄທຍຂຶ້ນມາຕີວຽງຈັນແຕກແລ້ວ ກໍ່ເລີຍ ຂຶ້ນມາຕີຫຼວງຂວາງຈຸດບ້ານເມືອງເສັຽຫຼາຍ

ອົງສີຍະບຸ ສວັນນະຄົດເມື່ອສັກກະລາດ 1143.

x x

x

ເຈົ້າອົງໂລງ ເມືອງໄຊ (1143-44)-
ເຈົ້າສົນພູ (1144-62)-

ເຈົ້າອົງໂລງ, ເດີມເປັນພະນາຍເວົາ ເຈົ້າຫນ່ວຍເມືອງ, ໄດ້ຂຶ້ນຄອງຣາຊສົມບັດໃນ ໑໑໔໓ ໄດ້ປີ ຮອງເປົ້າ - ຍ້ອນວ່າເຈົ້າເປັນບ່າວໂລງເຂົ້າປ່າ ໜີໄປຝັງເມືອງໃນ, ເມືອງຜູ້ເຢ່ແກວ, ແລ້ວກໍ່ສູນຫາຍໄປ

ເມື່ອເຫັນດັ່ງນັ້ນ ປະຊາຊົນຈຶ່ງຂັບໄລ່ເຈົ້າອົງໂລງເສຍ - ແຕ່ເຈົ້າອົງໂລງ ມີປະບຸດາໄວ້ສອງອົງຄື: ເຈົ້າກາງ ແລະ ເຈົ້າຫລ້າ.

ໃນສັກຣາຊ 1144 ເຈົ້າສົນພູ ບຸດາເຈົ້າອົງທີ່ໄດ້ຂຶ້ນຄອງຣາຊສົມບັດ ແທນເຈົ້າອົງໂລງ - ໃນລະຫວ່າງນີ້, ກອນຂັບ (ແກວ) ຫຼືກະບົດສາກເຈົ້າຟ້າແກວໄດ້ຂໍກຳລັງຫານ ນຳເຈົ້າເມືອງຫລວງມາຕີຊຽງຂວາງ - ຕີເຖິງເມືອງເຖິງ (ທີ່ໂຄບພູຫລ່ຽ) ບໍ່ແພ້ຫານຊຽງຂວາງ, ກໍ່ເລີຍແຕກກູ່ຄືນຫລວງພຣະບາງດັ່ງເກົ່າ-

ເມື່ອສັກຣາຊ 1146 ເຈົ້າສົນພູ ສ້າງທ່າຄ່າຂຶ້ນແລະຄຶດບໍ່ຍັງກະ ຂຶ້ນກັບວຽງຈັນ ທີ່ອົງຫລວງໄດ້ປະຕິບັດມານັ້ນ - ເຈົ້າວຽງຈັນຊາບ (ອົງລອງ) ກໍ່ເກັບກອງທັບໄປເຈົ້າແກວ ແລະ ນັນທະເສນ 3000 ຂຶ້ນມາຕີຊຽງຂວາງ ເມື່ອຄຸ 1147 - ເຈົ້າສົນພູຊາບດັ່ງນັ້ນ ກໍ່ເກັບທາຫານໄປລົ້ງຫາງເຈົ້າແກວ ແລະ ນັນທະເສນ. ສູ້ບໍ່ໄຫວກອງທັບຫນີ ຊຽງຂວາງແຕກຄືນມາ - ທະຫານວຽງຈັນກໍ່ຫາເຂົ້າຊຽງຂວາງໃນສັກຣາຊ 1148 ປີ ຮວາຍສະງ້າ, ເຈົ້າສົນພູກໍ່ພາຍໜີ ຂຶ້ນໄປຢູ່ເມືອງຄົງ ແຂວງຫົວພັນທັງຫົກ.

1150 ເຈົ້າແກວແລະນັນທະເສນ ທີ່ມາຕີຊຽງຂວາງນັ້ນ ເລີຍໄປຕີຫລວງພຣະບາງແຕກອີກ - ເຈົ້າກາງ ແລະ ເຈົ້າໂພທິສານ (ເຈົ້າຫລ້າ) ກໍ່ເຖິງອີກຄັ້ງ ຍາດີເມືອງຄືນ - ເຈົ້າໂພທິສານກໍ່ແຕ່ງໃຫ້ນາງໄຊ້ໄປຫາເຈົ້າ ນັນທະເສນ ທີ່ຫລວງພຣະບາງ-

ເຈົ້ານັນທະເສນກໍ່ແຕ່ງໃຫ້ເຈົ້າແກ້ວ ເອົາກອງທັບມາຕີເຈົ້າກາງ - ຄະນະນີ້ແຕກແລ້ວ ເຈົ້າແກ້ວກໍ່ເລີຍຂຶ້ນມາເຖິງເມືອງສຸຍ

ໃນເວລານັ້ນ ໄດ້ຫັ້ງທັບຢູ່ນາເພັງ ບ້ານແສນເຕີ່ນ ນັ້ນ
ເພື່ອຂໍໄປຫາວັງພົນທັງຫາກໍ່ເພື່ອທານເຈົ້າສົມພູ. ຝ່າຍເຈົ້າ
ເພັຍເມືອງກາດ ແລະເພັຍເມືອງ ເຊີ່ງ ລົງໄປຈຳປາສັກ!

ກັບໄປເຖິງນາງພື້ ເຂົາຂ່ອຍ ຊົງສົມເດັດ, ທັນເຈົ້າແສວກົ່ ຂ້າເພັຍເມືອງກາດ ແລະເພັຍເມືອງແສງ ຢູ່ທີ່ນັ້ນ. ເອົາແຕ່ເຈົ້າ ສົມພູ ລົງໄປກາດໄວ້ທີ່ຈຳປາສັກ ໃຫ້ໃນປີ.

ເຈົ້າຊຸ່ມນີ້ເຈົ້າສົມພູ ເຫັນການສັບປະບຸກ ທັນຖືພົນ ກໍ່ມີລາງພະ ທາງໄປຫາເຈົ້າຟ້າ ແລວງໄດ້ກອງ ທັບມາທີ່ ຈຳປາສັກ ແຕ່ກາລປີ 1153 ປີກຸນເຄີ. ເຈົ້າສົມພູແລະເຈົ້າຊຸ່ມ ກໍ່ຮີບຈັດແຈງເອົາຄອບຄົວ ປ່ອງໄພ ລາພະວອນ ພວນ ຂຶ້ນມາ ຢູ່ສວາງໃນທັນທີ. ຢູ່ຊຸ່ມສວາງໄດ້ປີນຶ່ງ ກໍ່ພາກັນເອົາຄອບ ຄົວຂຶ້ນໄປຢູ່ເມືອງແຊ່ງ (ບູນບູນຍື) ໃນເວລາ ຈຳປາສັກ ຄວ ປີ 1154.

ໃນປີດຽວນັ້ນ (1154) ເຈົ້າກາງກໍ່ຂຶ້ນມາຕັ້ງບ້ານເມືອງ ຢູ່ທີ່ບານປາກເມືອງຄົງ (ລາງບວກ).

ເຖິງປີ 1156 ປີກາບຍີ ເຈົ້າສົມພູ ໂຮມເອົາກຳລັງໄພ ພົນໄປຫາຍັ່ງ, ຜໍ່ໄພຍ່ອງເມືອງແຊ່ງ ລົງມາສູ້ເຈົ້າກາງທີ່ປາ ປາກ. ທັນເຈົ້າກາງເຕພາ ລົງໄປຫາເຈົ້າເມືອງທຽງເພື່ອ ຂໍຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ ໃຫ້ມາຕີເຈົ້າສົມພູ ໆ ພ່າຍເຈົ້າກາງໄປເຖິງ ເມືອງສຸລະປົບ ທັບກໍ່ກັບມາຕັ້ງຄ່າຍປ້ອງ ທາງເມືອງຄົງ.

ສັກກະຣາຊ 1157 ປີຮັບເໝົາ ເຈົ້າຈຳປາໃຫ້ເຈົ້າໜານ ຂຶ້ນໄປ ກິນເມືອງແຊ່ງເຕພາ.

ສັກກະຣາຊ 1158 ປີຮ່ວງສີ ເຈົ້າສົມພູກໍ່ເອົາມາຕັ້ງຢູ່ສວາງ ຄັບພູນກອງ. ເຖິງສັກກະຣາຊ 1160 ປີເປີກສະງ້າ ເຈົ້າສົມພູ ປ່ຽງທີ່ຄ່າຍທີ່ເປັນແລະສ້າງວັດ ພູນກອງຂຶ້ນ. ແລ້ວກໍ່ຈັດສ້າງ ພຣະສົງຄະຣາຊ ບວນ ພອນ ສົ່ງໄປຮຽນຮູ້ກອງທັພສາສນາທີ່ຈຳປາສັກ

ເມື່ອ 1164 ປີເຕົາເສັດ.

ພະຍາວິທາບີຄາຫຼວງຈັນ ແຕ່ງໃຫ້ພະວິເສດປ່ອງປ່າແລະປ່ອງ [illegible] ມາ ຫຼວງພະບາງ [illegible]. ໃນປີນັ້ນສັງກາດຫາໃຫ້ປ່ວງໃນເມືອງພວນ [illegible].

ສັກກະຫຼາດ 1162 [illegible] ເຫັນວ່າເຈົ້າສົມພູ ໄດ້ປູກຈີ້ ການ [illegible] ທີ່ຈະ ຮຽບຂຶ້ນໃນໄວໆໄດ້ ກໍແຕ່ງໃຫ້ [illegible] ຂຶ້ນມາຈັບເອົາເຈົ້າສົມພູລົງໄປ [illegible] ວຽງຈັນ ເຖິງເມື່ອ 1163 ປີຮວາຍເຮົາ ບຸດ ເຈົ້າສົມພູ ກໍປະລຸດມາ ແລະໄດ້ຫຼົບ ບາຍວ່າເຈົ້າທ່ານເມືອງ.

ໃນປີດຽວນັ້ນ, ເມື່ອເຫັນຫຼວງພະບາງບໍ່ມີຜູ້ປົກຄອງແລ້ວ (ຄາວເຈົ້າສົມພູຖືກກັກໄວ້ຢູ່ວຽງຈັນ) ເຈົ້າອະນຸກໍແຕ່ງໃຫ້ຂ້າຫຼວງ [illegible] ຂຶ້ນມາເຮັດສົມພະໂພໃນຫຼວງພະບາງ ເພື່ອໃຫ້ເອົາກັບວຽງຈັນ.

ເຖິງ 1164 ປີເຕົາເສັດ ເຈົ້າສົມພູກໍສວັນຄົດທີ່ວຽງຈັນ.

ແຕ່ເມື່ອເຈົ້າສົມພູຖືກຈັບໄປວຽງຈັນ (1162) ນັ້ນ ເຈົ້າຫຼວງນ້ອງ ເຈົ້າສົມພູ ກໍຂຶ້ນຄອງລາຊສົມບັດ ແທນຕໍ່ໆມາ ເຖິງ 1165 ຈຶ່ງ [illegible] ເມື່ອເຈົ້າສຸທະກະສຸວັນນະກຸມມານ (ເຈົ້ານ້ອຍ) ຂຶ້ນຄອງລາຊສົມບັດ.

X X

X

ເຈົ້າສຸທະກະສຸວັນນະກຸມມານ (ເຈົ້ານ້ອຍ)
(1163-1191)
(ຕາຍ 1193)

ເຈົ້າສຸທະກະສຸວັນນະກຸມມານ (ເຈົ້ານ້ອຍ) ບຸດເຈົ້າຫຼວງ. ເຈົ້ານ້ອຍໄດ້ ຮັດສະດາກາລ ກ່ອນໄດ້ຄອງລາຊສົມບັດ, ແຕ່ເມື່ອພະອົງໄດ້ 9 ປີ ເຖິງ 1165 ພະອົງໄດ້ 18 ປີ ກໍໄດ້ຂຶ້ນຄອງລາຊສົມບັດ ໂດຍພະ

fa ~~[illegible] ເຈົ້າຫຼວງ.~~

~~[illegible] 1165~~

ຣາຊະບຸດ ບໍ່ດາ, ເຈົ້ານ້ອຍ.

ສັກຣາຊ 1165 ເຈົ້າອິນທະວົງ ສວັນຄົດ. ເຈົ້າອະນຸ ເຖິງເສວີຍຣາຊ ໃນປີນັ້ນ
ເມືອງພວນ (ບຸດາເຈົ້າທ່ານເມືອງ (ສີໂຄມ) ທີ່ໄດ້ໜີໄປຢູ່ເມືອງກາລະສິນ) ຍົກ
ທະຫານ ໜັ້ນ ມາທາງທາງເຣືອ ແລະ ເຖິງກັງໂຄນ ບໍ່ທີ່ມາສວນຍານ, ຈະ
ຕັ້ງທ່າໂຈມ ຢູ່ທີ່ນັ້ນ. ຄັນເຫັນເຈົ້າການ ຕັ້ງຄ້າຍ ຢູ່ໃນທາງທີ່ຕົນ ຕາມແລ້ວ
ເຈົ້າສຸທະ ກະສັດນິຍະການ ຍານ (ເຈົ້ານ້ອຍ) ກໍ່ຈັບຕົວເຈົ້າການ ມາເຄີນ ປີ
ສົ່ງ 10 ຄົນ ຄົນທັງ 10 ນັ້ນ ຍານແຂວງ ໄດ້ແລ້ວ. ເຈົ້າການ ພາກ ໜີໄປເມືອງ
ໜັ້ນ ບໍ່ໄດ້ເຄີນ ກໍ່ກັບສັ້ນ ມາຢູ່ຊຽງຂວາງ ໂດຍມີໄພ ກັນຄົນ
ທັງໄປ.

ໃນປີ 1166 ເຈົ້າອານຸ ສົ່ງເສີຍຣາຊ ວຽງຈັນ ແຫ່ງພຣະອົງ ເຈົ້າອະນຸ
ຄັນເຖິງ 1168, ເຈົ້າອານຸ ກໍ່ແຕ່ງ ຂ້າຫຼວງ ຊື່ພຣະຣາຊະສານ ຂັ້ນຊ່ວຍ
ເຈົ້ານ້ອຍ ຊຽງຂວາງ ສົ່ງກັບ ສ່ວນາຈັກ ພວນ ແລະ ຣາຊະການ ເຈົ້ານ້ອຍ
ສ່ງ ຫຼວງ ແຫ່ງ ເຈົ້າວຽງຈັນ ກໍ່ຊຸມການທີ່ທາງ ເຣັດສ່ວນະ ໃນເມືອງ
ພວນ ຍານ ທັ້ງຣັດ ພຣະ ສິງ ຄະ ຣາງ ວັດສີພົນ ໃນເດືອນ 6 ແຮມ
ປີຄ່ຳນັ້ນ.

ປີ 1176 ເຖິງ 1177 ພວກຂ້າ ໃນດອນພວນ ຄືພຣະກະບົດ ແລະ ຕັ້ງຕົວ
ເປັນເອກະຣາຊ, ແລະ ວ່າພຣະເຈົ້າເຈືອງ ເກີດຂຶ້ນ ທີ່ບວຍຫານ. ໄດ້
ພວກຂ້າ ທັງຫຼາຍ ໂຮມກັນທີ່ນັ້ນ ເພື່ອສັບຄ່ຳສັ່ງ. ເຈົ້ານ້ອຍຈັບນາງ
ຂ້າຍາວ ໂທສ ການກະບົດກໍ່ສງົບ ໃນທັນທີ.

ເມື່ອເຫັນວ່າ ເມືອງພວນ ຕ້ອງການ ສ້າງສາ ໃຫ້ຮຸ່ງເຮືອງຂຶ້ນ,
ເຈົ້ານ້ອຍກໍ່ສ້າງທ່າຄ່າ ທ່າໂຮງອັນສ່ວນຄັບຂັນທີ່ຊຽງຂວາງ ໃນ 1184 ປີ
ເດືອນສຽງ. ຕັ້ງການ ທາທານ ຊຸ້ງຍາ ອາວຸດ ຄນະ ເສນາອາມາດ
ເປັນຫຼາຍໆເນື້ອ.

ເມື່ອ 1185 ປີການເສັດ ທ້າວຂຸນ ວຽນຄຳ (ເມືອງຄຳ) ມີໃຈຄືດກະ
ບົດ ຈາກ ເຈົ້າຊຽງຂວາງ, ໄດ້ໂຄນວັງ ໄປວຽງຈັນ ແຈ້ງຕໍ່ ເຈົ້າອານຸ ວ່າ
ເຈົ້ານ້ອຍ ໄດ້ສ້າງບ້ານເມືອງຂຶ້ນ, ຕັ້ງການ ທາທານ ເພື່ອຈະລົບກັບ

ຫຼຸກສົງ. ເຈົ້າຍຸກຈຶ່ງ [illegible] ແຫ່ງໄປທີ່ມາກ ພຸ ເມືອງ ຂໍມ [illegible] ເອົາ
ເຈົ້ານັ່ງລົງໄປວຽງຈັນ.

ໃນ ໑໑໘໐ ປີຂານເອັດ ເຈົ້າວຽງຈັນກໍ່ບອກໃຫ້ພະຍາເມືອງແສນ
ແລະພະຍາ [illegible] ແລະ [illegible] ເມືອງແສນ. ເປັນທີ່ວ່າເຈົ້າຄຳ
ໂກດ [illegible] ເຈົ້າແຫ່ງ ຄົນໄດ້
ກໍ່ [illegible] ເຈົ້າອານຸກໍ່ແຕ່ງໃຫ້ພະຍາ
ມັນແລະພະຍາ [illegible] ເຈົ້າ [illegible] ໂກດ ມາ [illegible] ລາຊະວົງ
ບຕີ. ເຈົ້າ [illegible]

ເຈົ້ານັ່ງເກີດກຶກກັບວຽງຈັນ ກໍ່ໄດ້ບູຊາ [illegible] ເຈົ້າໂປ້. ໃນ
ລະຫວ່າງນັ້ນເຈົ້ານັ່ງໄດ້ຫັກ [illegible] ຂອງເຈົ້າອານຸ [illegible] ເປັນ
ຫົວໜ້າ [illegible] ເຈົ້າອານຸກໍ່ [illegible] ໃຫ້ເຈົ້ານັ່ງ ເສດຈກັບ [illegible]
ໃນ ໑໑໘໘ ປີຈໍເສັດ ເຈົ້າອານຸໄປທີ່ [illegible] ຄ.ສ. ໑໑໘໙
ວຽງຈັນ ແຕ່ງ [illegible] ໄປ ມາ [illegible] ທາວຫາບ [illegible] ໄປ [illegible] ວຽງ
ຈັນ. ທາວຫາບ [illegible] ໄປວຽງຈັນ, ກໍ່ໄດ້ [illegible]
[illegible] ຄົນ [illegible]. ແປ, [illegible]. ລະ [illegible]
[illegible] ທາວຫາບ
[illegible] ໄປວຽງຈັນ. [illegible] ກໍ່ເປັນ [illegible]. [illegible]
໑໔ ຄົນ ເຈົ້າອານຸ [illegible] ມາ [illegible] ວຽງ
ຈັນ, ແລ້ວ [illegible] ເຈົ້ານັ່ງເສດຈລົງໄປວຽງຈັນ. [illegible] ວຽງຈັນ
ແລ້ວ ເຈົ້າອານຸກໍ່ [illegible] ໃຫ້ [illegible] ມາ [illegible]
[illegible]. [illegible] ຄົນ
ເຈົ້ານັ່ງກໍ່ [illegible] ເຈົ້າອານຸ [illegible] ວຽງຈັນ ມາ [illegible]
ແລະໃນວັນ [illegible] ຄົນ ເຈົ້າອານຸກໍ່ເສດຈ
[illegible] ໄປ [illegible]. [illegible] ເຈົ້າເສດຈ [illegible] ວຽງຈັນແລ້ວ
ໄຫກໍ່ [illegible] ວຽງຈັນ [illegible].
ເຈົ້ານັ່ງ [illegible] ເດີນ ໒ ຂັ້ນ ໒ ຄົນ [illegible] ເຈົ້າ

ອາວຸດ ແລະ ລາງສະກອງທັບຈັນ. ແຕ່ໃນເວລານັ້ນ ເຈົ້າຫຼ່ຽວໄດ້ໄປໃນ
ຈະນຳມາເສີມ ແລະ ພາທະຫານທະຫານທຍອນຊັບໄດ້ກໍ ດອຍໆບໍ່ສຳ
ນານໃນການລົບ. ຈຶ່ງແຕ່ງນາງໄວ້ ລາວໃຫ້ທະຫານແກວມາ
ລ້ອມຊຽງຂວາງໄວ້. ແກວໃຫ້ທະຫານແຕ່ ໑໒໐ ຄົນເທົ່ານັ້ນ.
ເມື່ອເດີນທາງໃນປີດຽວນັ້ນ, ເຈົ້າເມືອງຫຼວງ ແຕ່ງນາງໄວ້
ຂີ່ຍະຣາຊະສານມາເຊີນເຈົ້ານ້ອຍ ລາວໄປຫຼວງພະບາງ ເພື່ອຈະ
ທຳສັນຍາ ຕີຍາບ ກໍ່ກັບແລະກັນ. ເຈົ້ານ້ອຍກໍແຕ່ງໃຫ້ຣາຊະ
ທູດ ແລະ ພຍາຊຽງກີ ໄປຕ່າງເຈົ້ານ້ອຍ. ເມື່ອເຖິງເມືອງສຍ ຣາຊະທູດ
ກໍກັບຄືນ ແລະ ແຕ່ງໃຫ້ພຍາຊຽງກີ ພອມນຳຂອງເຄື່ອງພົບໄປ
ຫຼວງພະບາງ. ຄັນເຖິງຫຼວງພະບາງ ແລ້ວກໍເລີ່ມປະຕິບັດ
ໄປທາງດີ. ມື້ແຕ່ຄູ່ທາງຂໍເອົາຄືນ ຊຽງຂວາງ ເຄື່ອງນັ້ນໃຫ້ຫຼວງ
ພະບາງ ເພື່ອຂໍຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອເຈົ້າເມືອງຫຼວງໆ ບໍ່ເຫັນດີກໍ່ເລີຍ
ໄປບາງກອກທາງເຈົ້າໄທ.
ເມື່ອຊາບຂ່າວວ່າ ພຍາຊຽງກີ ແລະ ຂຸນເສນະພົນ ຄູ່ກະບົດ
ຄັ້ງນັ້ນ ແລະ ຮັບເອົາການນັ້ນ ເອົາທະຫານມາຕີຊຽງຂວາງ
ເຈົ້ານ້ອຍກໍແຕ່ງທະຫານ ສູ້ທາງໄວ້.
ໃນປີນັ້ນ (໑໑໘໙) ແກວຂຶ້ນມາຕີຊຽງຂວາງໆ ແຕກ ແລະສູ້
ບໍ່ໄດ້ກໍ່ຍອມ. ແກວກໍ່ປົ້ນຂີ້ເມືອງຍອມ ເປັນຂ້ານັ້ນ ແລະ
ຂຶ້ນກັບແກວ.
ເຖິງ ໑໑໙໐ ປີເປີກເຈົ້າເດີນມາຂຶ້ນລາຄ່ວ ພຍາຊຽງກີ ແລະ
ຂຸນເສນະພົນ ກັບຄືນມາແຕ່ບາງກອກ. ເມື່ອເຖິງບານສ່ວດ,
ເຈົ້ານ້ອຍກໍ່ມີລາຍພະທາດ ເຖິງ ພຍາຊຽງກີ ຂີ່ເອົາຄວາມຜູ້ຂອງພຍາ
ຊຽງກີ ນີ້ມີຕໍ່ພຣະມະຫາກະສັດ. ຄວາມຜູ້ເດັບນີ້ຄວນປະ
ການໃດ ໃຫ້ພຍາຊຽງກີຈົ່ງຕັດສິນໃສ່ຕົນເອງ. ຊາບວ່າໃຫ້
ຕົນເຖິງປະຫານຊີວິດ ແລ້ວກໍ່ຫັ້ງໃຫ້ນາງໄວ້ປະຫານຊີວິດຕົນ
ທີ່ບ້ານສ່ວດ ໃນມື້ເດີນມາແຮມ ໑໔ ຄ່ຳ.

ແຕ່ນັ້ນມາ ເຈົ້າສານ ເມືອງ ເຈົ້າ ... ເຫັນ ... ພວກ ... ໄປຢູ່
ເມືອງກາສີ ຂຶ້ນມາ ຊຽງຂວາງ - ເຈົ້ານ້ອຍເຫັນພວກນີ້ມາເປັນສ່ວນ ຢູ່ຊຽງຂວາງ ເຈົ້າ
ສານ ກໍ່ຕັ້ງໃຫ້ເປັນເສນາ ກະຊວງ ທັບ ນະຄອນ ຊຽງຂວາງ -

ປີ ໑໑໙໐ ເດືອນ ໗ ແຮມ ໑໔ ຄ່ຳ ເຈົ້າອານຸ ເສດັຈຂຶ້ນມາແຕ່ເມືອງ
ແກວ ເຖິງລ້ານຊ້າງ ເມືອງ ... ທັບ ... ແກວ ມາ ... - ເຈົ້າອານຸ
ເຂົ້າໄປຊຽງດີ - ແຕ່ພວກແກວກັບຄົນໜີ ແຕ່ເມືອງເດືອນ ແຮມ
໗ ຄ່ຳ - ຢັ້ງເຫຼືອແຕ່ພັນ ຄົນເທົ່ານັ້ນ

ເຈົ້າອານຸເຂົ້າໄປເຖິງວຽງຈັນ ມື້ເດືອນ ໑໐ ແຮມ ຄ່ຳໜຶ່ງ, ແລະໄດ້
ເຫັນວຽງຈັນຮ້າງເປົ່າ ... ກໍ່ ... ທີ່ ... - ໄທຊາວບ້ານກໍ່
ຂຶ້ນມາເມືອ ເດືອນ ໑໑ ແຮມ ໗ ຄ່ຳ ທີ່ວຽງຈັນອີກ - ເຈົ້າອານຸກໍ່ໂຜນ
ຂຶ້ນມາ ທາງ ນາ ຂົມ, ນາງາວ, ເຖິງ ບ້ານໄຮ ເມືອງ ຈູ ... ກອງທັບ ຍວນ ...
ມາ ຫາ ... ຈັບ ເອົາ ເຈົ້າ ອານຸ ທີ່ນັ້ນ ລົງ ໄປ ບາງກອກ -

ໃນປີ ໑໑໙໑ ເດືອນ ຈຽງ ແຮມ ... ຄ່ຳ ເຈົ້າ ... ແກວ ກໍ່ ແຕ່ງ
ທະຫານ ຂຶ້ນ ມາ ຈັບ ເອົາ ເຈົ້າ ນ້ອຍ ... ຄອບຄົວ ລົງ ໄປ ເມືອງ ແກວ
ຫາວ່າ ເຈົ້ານ້ອຍ ສັບ ເຈົ້າອານຸ ໃຫ້ໄທ ເລື່ອງ ປະຫານຊີວິດ ເຈົ້ານ້ອຍໃດ
ບໍ່ມີເຫດຜົນໃດ - ຄອບຄົວເຈົ້ານ້ອຍ, ເມື່ອເດີນທາງໄປເຖິງ ທີ່
ທີ່ທະເລ, ມະເຫສີກໍ່ເຖິງແກ່ກັມໄປ, ປະແຕ່ຜູ້ ... ບຸດ ທີ່ ...
ທີ່ແກວໄດ້ ... ເອົາ ອອກ ... ໄວ້ ເຖິງ ໖໐ ປີ - ×

ແກວເອົາເຈົ້ານ້ອຍໄປແລ້ວ ຊຽງຂວາງບໍ່ມີເຈົ້ານາຍຄຸ້ມຄອງ ບ່າວ
ໄພ ລາວ ... ໃນ ... - ມີແຕ່ ... ແກວ ເອົາ ທະ
ຫານ ໖໐໐ ຄົນ ມາ ຕັ້ງ ຄ້າຍ ຢູ່ ທີ່ ຄ້າຍ ... ເມືອງ ... ເມືອງ ຊຽງ
ຂວາງ, ເພື່ອປາບ ເມືອງ ... ບ່າວໄພ່ ລາວ ...
ຊຶ່ງ ... ຢາກ ..., ແກວ ກໍ່ ຍົກ ໃຫ້ ເຈົ້າ ສານ ຄືນ ຄອງ ລາວ ...
ໃນ ໑໑໙໓ ປີ ຮວງ ເໝົ້າ -

ເຈົ້າສານ (໑໑໙໓ - ໑໑໙໖)

ເຈົ້າສານເປັນບຸດເຈົ້າກາງ ທີ່ໄດ້ໜີໄປຢູ່ເມືອງກາສີ, ໃນລະຫວ່າງ

ແລ້ວ ເຈົ້າກໍ່ມາເປັນເຈົ້າ ... ບ່ອນນັ້ນ ຂອງ ... ຢູ່ ...
ເມືອງເຈົ້ານ້ອຍ ເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນ ຈຶ່ງກັບຄືນມາເມືອງພວນ ແລ້ວ
ທາງການຊຽງຂອງ ເຈົ້ານ້ອຍ - ຄັນແລ້ວເອົາເຈົ້ານ້ອຍໄປເມືອ ເຈົ້າສານ
ກໍ່ໄດ້ຄອງຣາຊສົມບັດແທນ ເມື່ອ 1193 ປີຮ່ວງເຫົ້າ - ແຕ່ລະ
ທາວາງເມັດ ມາໃຫ້ແກວ ຄອບຄອງ - ຈະເຫັນການອັນໃດກໍ່ຢາກ
ໃຈ ບໍ່ວ່າໃຜ ສາມາດ ຄອນເຈົ້ານ້ອຍ ຕໍ່ຕ້ານອັນຫຼາຍເຫຼືອກໍ່ມັດ
ດ້ວຍຄວາມກຽດ ຊັງ ຊົມເຫັນຂອງ ພວກແກວ - ທາອັນໃດຈະມີ
ຜົນແກ່ບ້ານເມືອງກໍ່ບໍ່ມີ ແຕ່ທາວັນວາງເທົ່ານັ້ນ - ເມື່ອ
ພຽງທາເຈົ້າຊີວິດແກວເອົາເຈົ້ານ້ອຍໄປປະຫານຊີວິດໄປດັ່ງນີ້
ເຈົ້າສານຍອຍບາງໃຜ ສາມາດ ຄອນ ພວນທຸກຄົນ ກໍ່ວ່າຈະອົດ
ຢູ່ກໍ່ໄປບໍ່ໄດ້ - ຈຶ່ງແຕ່ງຄົນໃຊ້ໄປ ຂໍກອງທາທານນໍາເຈົ້າຊີ
ວິດໄທ ເມື່ອ 1196 ປີກາບສງ້າ ເພື່ອມາຕີແກວຊ່ວຍ - ເຈົ້າ
ໄທກໍ່ແຕ່ງໃຫ້ ພະຍາ ລາຊ ສຸລິນທອນ ເອົາທາທານມາຊ່ວຍ
ເມືອງພວນ ປະມານ ໜຶ່ງແສນ - ພໍບໍ່ຮອດທຸ່ງຂວາງ ເຈົ້າສານ
ກໍ່ເອົາທາທານພວນມາຈົນຂ້າແກວໃນກາງຄືນ ແກວ
ເຫຼືອແຕ່ຜູ້ນ້ອຍ ສອງຄົນ ໂດນໜີໄປເມືອງແກວ.

ຢ່າງດັ່ງນັ້ນ ໃຫຍ່ກໍ່ຂຶ້ນມາ ເຖິງທຸ່ງຂວາງ - ນາຍທັບໄທ
ກໍ່ເວົ້າກັບເຈົ້າສານວ່າ ອາການເປັນດັ່ງນີ້ແລ້ວ ແກວຈະມາ
ລົບທຸ່ງຂວາງຕື່ມ ເຈົ້າສານຈະເຮັດຢ່າງໃດ - ຈະໃຫ້ໄທຢູ່ທຸ່ງ
ຂວາງກໍ່ໄປບໍ່ໄດ້ - ເວລາທັບໄທບໍ່ຢູ່ແລ້ວ ແກວຈະກັບມາ
ທຸ່ງຂວາງ ນາຍທັບໄທກໍ່ບັງຄັບໃຫ້ເຈົ້າສານ ກວາດເອົາຄົວ
ພວນ ລົງໄປໄທ ເພື່ອດັ່ງຢູ່ ພັນລໍ່ - ຄົວພວນ ໕໐໐໐ ຄົນ
ເຖິງພວນເຈົ້າຊົມເຫັນໄປຈົນເຖິງໜອງຄາຍ ແລ້ວຈະເລີ່ງໄປບາງ
ກອກ - ເມື່ອເຫັນຈະເອົາເລີ່ງໄປບາງກອກ - ເຈົ້າສະ, ເຈົ້າ
ສາລີ ກໍ່ກັນເອົາຄົວທັງຫຼາຍ ໂດນຄືນມາໄດ້ ໔໐໐໐ ຄົວ
ແຕ່ມານໍາທາງຕາຍມາຫຼາຍ ດ້ວຍການອຶດເຂົ້າ - ຢາງພວກຄົວ

ແລະ ລາຊະດອນ ກໍບໍ່ໄດ້ ໂດຍສົບ [illegible] ທີ່ໃຫ້ເຫັນ [illegible] ທານນຸ່ງ
ທາງດ້ານ.

ເຈົ້າສານ ໄດ້ເປັນເຈົ້າເມືອງ ພວນແຕ່ປີ ເທົ່ານັ້ນ ກໍຖືກ
ໄທເອົາລົງໄປເມືອງໄທ ພ້ອມ ປະຫຼຸມ ທຸ່ງຂວາງ ບໍ່ມີເຈົ້ານາຍປົກຄອງ.
ປ່ອຍໃຫ້ ລາຊະດອນ ສີ່ຂຸນໜ້ອຍ ຢູ່ປ່າຢູ່ໄພ. ແລ້ວແກວກໍເຂົ້າ
ເຫັນ ຍຶດເອົາ ທຸ່ງຂວາງ ທັງໝົດ, ເບິ່ງບໍ່ເຫັນໃຜດີ ໄທແລ້ວ ເຫັນແຕ່
ລາຊະດອນ [illegible] ຢູ່. ເປັນຄັ້ງນັ້ນເອົາ ກໍດູດ [illegible]
[illegible] ປະແຕ່ທາງທານ ໑໐໐ ຄົນ ແລະ ຄວາມເຫຼົ່ານັ້ນ ບໍ່ເຫັນ [illegible]

ເຈົ້າສານ ສີ່ເຖິງ ທຸ່ງຂວາງ ແລ້ວກໍເລີ່ມ ປົກຄອງ ເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນ
ພວນ ຈຶ່ງຕັດ [illegible] ໃຫ້ປ່ອຍໃຫ້ ລາຊະດອນ ທີ່ມີຢູ່ປ່າ ກັບຄືນມາສ້າງ
ສາງ ທາງຢູ່ ທາງກິນ ຄືນຄືເກົ່າ. ເຈົ້າສານ ສີ່ຈຶ່ງສົ່ງໃຫ້ ກັບ ທີ່ ໄປເຝົ້າ ເຈົ້າ
ເມືອງຫຼວງ ເພື່ອຂໍ ໄຊຍະບັດ [illegible] ໄດ້ແຕ່ງໃຫ້ ສົ່ງ [illegible] ໄປເມືອງແກວ
ຄັ້ງດຽວກັນ.

ຄັ້ງນີ້ໄດ້ ໄຊຍະບັດ ຫຼວງ ພະບາງ ມາແລ້ວ ກໍຈັດບໍ່ໃຫ້ ເຈົ້າ
ສານສີ່ - ຫຼັງ ວ່າ ເຈົ້າສານ ສີ່ ບໍ່ແມ່ນ ເຈົ້ານາຍ ທຸ່ງຂວາງ - ເຈົ້າສານ ສີ່
ຈຶ່ງ ກໍ ຂໍ ຄົງ ສີ່ຕາງ. ທາງຝ່າຍ ທາງ [illegible] ຄົງ ສີ່ [illegible] ກໍ
ພາກັນ ໄປທາງແກວ - ພັບແຜ່ນແລະສົ່ງ ພົນ [illegible] ໄຊ
ຍະບັດ [illegible] ສືບໄປ [illegible] ບໍ່ [illegible] ໃຫ້
ເຈົ້າສານ ສີ່ ເປັນ ເຈົ້າເມືອງ ພວນ ເປັນ [illegible] ເຈົ້າສານ ສີ່ ໄດ້ [illegible]
[illegible] ແຕ່ ບໍ່ໄດ້ເປັນ [illegible] ເມືອງ ພວນ ...

ເຫັນ [illegible] ຄັ້ງ ນັ້ນ ແກວກໍ [illegible] ມາ ເມືອງ [illegible] ແລ້ວ [illegible]
[illegible] ເມືອງ [illegible] ເປັນ [illegible] ແລ້ວ [illegible] ເມືອງ
ພວນ ອອກ ເປັນ [illegible] ຈຸ:

໑/. ຈຸ [illegible]
໒/. ຈຸ [illegible]
໓/. ຈຸ [illegible]

໔/. ອຸ່ນກ້ວ
໕/. ອຸ່ນແສນ
໖/. ອຸ່ນລຽນ
໗/. ອຸ່ນລື່ນ
໘/. ອຸ່ນໜອກ

ແລະຢູ່ໃນຄວາມປົກຄອງຂອງແກວເມື່ອ.

X X
X

ເຈົ້າໂປ້ (໑໒໑໐ - ໑໒໒໗)

ບຸດເຈົ້ານ້ອຍ ອິນ ອາດ ທີ່ແກວກັກໄວ້ເມືອງແກວໄດ້ເອົາໄປກັບຕົວ ຢູ່ນໍາໄທ້ຂຶ້ນມາ ຊຽງ ຂວາງ ຕັ້ງເກົ່າ. ເມື່ອເຊົ້າແລ້ວເຈົ້າຍັງແກວເຖິງ ແກ່ການໄປ (ຊຶ່ງກໍເກີດທີ່ເມືອງ?)

(ເຈົ້າໂປ້ - ເຈົ້າອິ່ງ - ເຈົ້າອາງ - ເຈົ້າເກັບ - ເຈົ້າພົມມາ)

ເຈົ້າໂປ້ກໍໄດ້ຂຶ້ນເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນ ພວນ ໃນເມື່ອ ໑໒໑໐ ແລະ ໄດ້ມາພັກຢູ່ທີ່ຊຽງ ຄໍາ ເພື່ອຈັດການບ້ານເມືອງທີ່ນັ້ນ.

ການນັ້ນ ແກວ ກໍຊອດ ຄົນ ໄປເມືອງແກວໜັດ. ພວກອາວແຫ່ເກີດຶງມາແຫ່ກັບທ່ານ ຫາງຫາວ ພະບາງ, ຫຼື ພັນທອງ ໄດ້ລົງມາຕັ້ງຢູ່ໃນ ເມືອງ ພວນ ການພວນພຸງ ນັ້ນ ໃນປີ ໑໒໑໔ ປີກາເຕີ້ມ.

ເຖິງ ໑໒໑໘ ກໍ ຂຶ້ນເຖິງຊຽງຂວາງ ແລະ ພັກ ມາ ພະອົງ ວ່າ ເຈົ້າ ອິນທະ ເສດາ ອົງ ສອງ ເມືອງ ມະຫາ ສຸລະ ສາກ ລືລັບ ພັນ ມະຈັກ ເຜົາ ສີ ມະຫາ ນັກ ຄະ ລະ ທັກກະ ເສນາ ລາ ນະ ຄອນ ຊຽງ ຂວາງ ລ້ານ ນາ ນີ້.

ພະອົງກໍຈັດໃຫ້ພວກອົງອຸ່ນ ມາເປັນເສນາ ຜູ້ໃຫຍ່ຢູ່ ນໍາຊຽງຂວາງ ພີໜັດ ແລະ ຕັ້ງໃຫ້:

ເຈົ້າອິ່ງ (ນ້ອງ) ເປັນເຈົ້າມະຫາອຸປະຮາດ

ເຈົ້າອ່າງ (ເຈົ້າກ່າ) ເປັນເຈົ້າຣາຊະບຸດ
ເຈົ້າໂຄ້ຍຜ່າບຸດ ເປັນເຈົ້າກະຊວງຫນ້າພະການ

ເຈົ້າຫລ້າ ຫຼັງບໍ່ເກົ່າເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນ (ດອງ) ກັບເປັນວັງ ແປ່ງ) ກໍ່ເສີຍພະໄທ, ຫນີໄປພຶ່ງທ່ານແກວ ໆ ແກວບໍ່ຮູ້ຈະຊ່ວຍຫັງໃດ. ເຈົ້າຫລັບ, ເຈົ້າພົນພາ ກໍ່ໜີໄປບາງກອກ, ເຈົ້າບາງກອກເຮັດຫາງຶ້ ສົ່ງມາຫາເຈົ້າເພີ່ງຫາງ ເພື່ອຂໍຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອເຂົ້າຫລື. ຈຶ່ງມີລາງພະເຫັດກອງເຈົ້າໃປ່ທ່ຽວແກວກ່ວຍຊອກສັບເຈົ້າຫລັບ ເຈົ້າພົນພາ ມູ່, ຟ່າຟ່າວຄົ້ງ, ເຈົ້າຫລັບຢູ່ນກໍ່ຄ່ຽງບໍ່ຫຼວງພະບາງ.

ເຈົ້າໄປ້ວັດຄວາມກົນຫຼວງເມື່ອຍອນເກົ່າ, ໑ ເດືອນປີເປັນ ເປົ້າ, ເດືອນ ໑໒ ຂຶ້ນ ໑໕ ຄ່ຳ. ວັນ ໔ ຍາມແຖໃກ້ຮຸ່ງ ກໍ່ສ້ວນຄົງໄປແລະປະບຸດໄວ້ສອງຄົນ ທີ່ເກີດແຕ່ນາງແສນເຈົ້າເພິ່ງ.

ⵝ ⵝ

ⵝ

ເຈົ້າອິ່ງ (1828-1836)

ເຈົ້າອິ່ງ, ບຸດເຈົ້າຂຸ່ນ, ນ້ອງເຈົ້າໃປ້ ເຕົ່ຂຶ້ນຄອງຣາຊສົມບັດແທນເຈົ້າໃປ້ເມື່ອ 1828 ປີຣວງເປົ້າ.

ໃນຣາຊະການເຈົ້າອິ່ງນີ້ ເຈົ້າໂຕັດ ບຸດເຈົ້າໃປ້ໄດ້ສັບຫນ້າທີ່ເຈົ້າມະຫາອຸປະຣາຊ, ຣາຊະວົງກະຊວງ ປົງກັນອານາເຂດ. ເຈົ້າອ່າງ (ເຈົ້າກ່າ) ໄດ້ສັບຫນ້າທີ່ຣາຊບຸດ.

ໃນສະໄໝນີ້, ບ້ານເມືອງບໍ່ສະຫງົບ ດອງຍາກຫາຍມາກ. ເມື່ອ 1836 ມີການເສິກ ທ່ານແກວທີ່ເຫັນວ່າຫົວເມືອງ ທີ່ແກວໄດ້ສ່ອງສິນາດເຈົ້າຫລັງຫຼູກາ, ບານດອນ. ເຈົ້າເສັດທີ່ເປັນທີ່ ເປັນເຈົ້າກະຊວງ ປົງກັນທ່ານສົກຫົວໄປເມືອງທີ່ບ້ານດອນ.

ເຈົ້າໂຄ້ຍຄາເປັນທ່າວຸດໃນທີ່ກົນ ແລະເດືອນ ໑໒ ຂຶ້ນ ໑໔ ຄ່ຳ ວັນຈັນ ຍາມແຖໃກ້ຮຸ່ງ ໃນປີວອກເສັງນີ້. ເຖິງວ່າເຈົ້າ

ເພາະໄດ້ເສັຽຊື່ວ່າເປັນທີ່ລືຊາກໍດີ, ພວກຈານ ພວນກໍພາກັນ ທີ່ສົງຄາມ ທາວັນ ທີ່ ປູ່ ບໍ່ເຊື່ອ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ທ່ານເຂົ້າມາໃນເມືອງ ໄດ້.

ເຈົ້າອຶງ ເຫັນວ່າທາງທານ ພວນ ສູ້ບໍ່ໄຫວແລ້ວ ກໍ່ເອົາ ກອງທັບແກວມາລົບທ່ານ. ເຈົ້າອຶງກໍ່ເສດຈໄປນຳທັບແກວ ເຂົ້າຕີເມືອງທີ່ທີ່ບ້ານດອນ ແລະສວນຄົດໃນທີ່ສຸດ. ເຫັນ ເຈົ້າອຶງ ເຈົ້າແຜ່ນດິນ ພວນ ສູ້ບໍ່ໄດ້ແລ້ວ ແກວກໍ່ຈັບຕົວ ດີນ ໜີ ແລະເປັນໃຫ້ພວກທ່ານ ເຂົ້າປົ້ນ ບ້ານເມືອງ ຈູດເຜົາ ວັດວາ ອາຣາມ ສາລາ ທຸກແຫ່ງ. ທົ່ງຂວາງ ເມືອງແກວ-ລາວ ດອນ ເຈົ້າຄົວທີ່ໄປໃສ້ ປູ່ດີນ ຈຸ່ງຈູນ ແລະເມືອງຫຼວງພຣະບາງ ເປັນມາດກສາງ. ບາງພວກກໍ່ເອົາເງິນເສັຽໃຫ້ທ່ານຢູ່ບ້ານ ບາງພວກກໍ່ເຂົ້າປ່າລີ້ຢູ່ທຸກແຫ່ງກໍ່ມີ. ຊື່ນ ລາວບາພວກ ທີ່ມາຕັ້ງ ຕັ້ງຢູ່ທຸກບ້ານ ໃນດິນທົ່ງຂວາງແລ້ວ ແລະພວກບ່າວ ໄພ ລາວ ຕອນ ແກວດີນ ທີ່ໜີດີໄປບ້ານ ໄທຍັງບໍ່ທັນຈະສູ້ ລົງໄປ ໄທກໍ່ແກວ່ໃຫ້ກອງທັບ [illegible] ມາລົບທີ່ ທົ່ງຂວາງ. ທີ່ໜີ. ໄທກໍ່ກວາດເອົາຄົວພວນໄປບາງກອກ ຄັ້ງ 6ແສນຄົວ. ທົ່ງຂວາງກໍ່ເພາະ [illegible].

[illegible]

[illegible]

ເຈົ້າຂັນທີ, ເຈົ້ານໍ້າສົວນ ປາເທົ່າອິ່ງ ກໍ່ເປັນກັນໄປທາງ
ນຄຣພນົມ (ພຣະທາດພົມ) ທີ່ເມືອງຄຳ. ພໍ່ນີ້ງໄປປາງກອກ
ເຈົ້າປະເທດກໍ່ມອບສິ່ງໜີ້ ຟາຍູ ຂວາງເມືອງຄຳຣາຊະສົມບັດ
ເຈົ້າອິ່ງໃກ້ຄວາມຣາຊະສົມບັດເທົ່າງປີເທົ່ານັ້ນ ຄວັນລວັນ
ຄາໃນປີ 1836 ໃນທີ່ສຸດ.

X X

X

ເຈົ້າຂັນທີ (1837-1848)

ເຈົ້າຂັນທີ ບຸດເຈົ້າອິ່ງ ໄດ້ຂຶ້ນຄອງເມືອງ ເມື່ອ 1837 ໃນລະ
ຫວ່າງ ປາບ ເມືອງ ນີ້ເສີກ.

ສະນັ້ນ ເຈົ້າຂັນທີ ເປັນພວກນ້ອງ ບຸດຄືນ:

ເຈົ້າອຸ່ນສົມ
ເຈົ້າອິນເຮືອນ
ເຈົ້າ...
ເຈົ້າໄຊຍະອິ່ງ
ເຈົ້າພາວັງສະທີ
ເຈົ້າບຸນເອີນ
} ບຸກເຈົ້າກ່ອນເຈົ້າຣາຊະບຸດ

ເຈົ້າບຸນອຸ່ນ
ເຈົ້າສີກ່ອນເອີ່ງ
} ບຸດ ເຈົ້າອິ່ງ

ພວກພັນທ້າວເພຍ ຜູ້ກວານ ປັ່ນປ່ຽນ, ປະບັນສາທັ່ງຫຼາຍ
ຄຶ້ນສວນ ສົບ ສົມບັດປີທໍ່ເມືອງ. ສິບທີ່ກັນ ຢູ່ບ້ານເຫງົ່າ - ລີ
ເມືອງ ງາຍ, ເມືອງກອງ ແລະ ປອນ ອື່ນໆອີກ - ແຕ່ລ້ວນປໍ່ໄຫວຄວັ້ງ
ລາເຈົ້າງາງກວ່ງແຫ - ຈະມາແຕວນາງງ່ງກັບໄດ້ ຄວັ້ງແດວກໍ່
ອາກີໄດ້ວັນແລວກັນ ຢູ່ເມືອງ ເມືອງແດວປຸນ.

ເຈົ້າຂັນທີກໍ່ໄປຂໍກອງທາງທານ ນໍ່ເຈົ້າເມືອງຫຼວງ ແລະ
ປາງກອກ. ກອງທາງທານບໍ່ມາຮອດ, ທັກລັງມາເຖິງ, ແລະ

ປົບ ທັບກະບົດລາວໄປຕີວຽງຈັນ ແລະ ຍຶດທາດຫຼວງ.
ພວກທະຫານທາງ ເມືອງຫຼວງ ແລະ ໄທ ມາຕີຊຽງຂວາງ ທີ່ທັງ 7 ເຈົ້າກາລັງ ໄປຊ່ວຍເຫຼືອ - ທັງຫມົດ, ໄທ ແລະ ເມືອງຫຼວງ ກໍ່ກວາດ ເອົາ ຄົວ ພວກພັນ ໄປໄວ້ ກາງຊຽງໄໝ ເກືອບ 2000 ຄົວເຮືອນ, ເມື່ອໄປເຖິງ ບາງກອກ ເຂົາ ແມ່ນ ເມືອງ ແຍກ ລົງ ຕັ້ງບ້ານໄດ້ຕາມ ທາງ ຕຽງຄວາມ ທີ່ ກົດ - ເຈົ້າບາງກອກ ກໍ່ ເອົາ ຄົນ ໃຫ້ເຈົ້ານ້ອຍ ນັ້ນ ເຈົ້າຂັນ ທີ່ ເຂົ້າ ຂຶ້ນມາ ຕັ້ງຢູ່ ເມືອງ ປົກຄອງ ໃນປີ 1839.
ເມື່ອ 1848 ປີເປັກສີ, ພວກທ້າວ ທັງ ເຈົ້າ ເມືອງ ຄຳ ໄປຢູ່ ຊຽງໃໝ່ ກໍ່ພາກັບ ກັບ ຄືນມາ ຢູ່ເມືອງ ຄຳ ຕັ້ງເກົ່າ ເມືອງ ທາງຢູ່ ຕັ້ງເມືອງ ຢູ່ບ່ ຂອງ.
ຕໍ່ມາ ປີ 1854 ປີຮວາງເສັດ, ເຈົ້າຂຶ້ນມາ ໃຫ້ທັງ ທີ່ ຢູ່ໃນ ເມືອງ ພວນ ລາວໄປ ເລີ່ມ ເສັດ ຊ່ວງ ພວກທ້າ ກໍ່ ພວກ ລາວໄປ ທານ ໃນ ປີນັ້ນ.

* × ×
×

ຊຳ ຫຼວງໄຫຼ

ເມື່ອ ຊາວບ້ານ ທັງ ມີ ທຸກ ເສັດ, ການ ພະ ໝື່ນ ປຸ່ງ ສີ ສິລະປະ ຄົນ ເມືອງ ທາງ ຕຽງ ໄດ້ ໃຫ້ ພະ ສະ ພະ ລາງ ຫຼວງ ເຈົ້າ ກາງ ທາງ ທາງ ຂຶ້ນ ມາ ຕັ້ງ ຢູ່ ຊຽງ ຂວາງ ໃນ ປີ 1854 ພ ຄັນ ຕຽງ ຫຼວງໄຫ (ພຽງ ທາ)
ພວກ ໄທ ຢູ່ ໃນ ບ້ານ ບໍ່ ມີ ຊາ ຊວງ ພຽງ ທາ ກໍ່ ຈັບ ເອົາ ພວກ ເຈົ້າ ນາງ ພວກ ລູກ ໄປ ບາງກອກ ເມື່ອ 1859: ເຈົ້າ ນາງ ທັງ ຫຼາຍ ນີ້ ມີ ລາຍ ຊື່ ໃນ ນີ້:

ເຈົ້າ ລີ ນ້ອຍ — ເຈົ້າ ອີນ ສົນ
ເຈົ້າ ທາ ອີນ — ເຈົ້າ ກຳ ງິນ
ເຈົ້າ ຄຸນ ເກີ — ທ້າວ ປະ (ວັນ ຄຳ)

ແລ້ວເຈົ້າຂັນທີ - ເຈົ້າອິນສົນ - ເຈົ້າທຽງອິນ - ທ້າວພະເມືອງຄຳກໍ່ລຸກີ່ທີ່ບາງກອກ ຕາມຄວາມຂົມເຫງຂອງໄທ.

ໃນການທີ່ໄທກຸມເອົາເຈົ້ານາຍພວກນີ້ໄປຄັ້ງນັ້ນ ກໍ່ດ້ວຍວ່າໄທມີຄວາມຄຶດຢາກເອົາຫຼວງພຣະບາງ ເປັນຂອງໄທ. ແຕ່ປານພວກເຈົ້ານາຍພວກນີ້ບໍ່ຍອມໃຫ້ໄທເອົາ - ສະນັ້ນຈຶ່ງເອົາໄປກັກໄວ້ເຖິງ ໔ ປີ. ເຈົ້ານາຍພວກນີ້ກໍ່ພາກັນຕາຍທີ່ບາງກອກ.

ເຈົ້າອຸ່ນແກ້ວແລະເຈົ້າຄຳຫຼ້ານ ສອງພີ່ນ້ອງເຫັນຄວາມຂົ່ມເຫງຂອງໄທເປັນໜັກໜາໃຫຍ່ ຈຶ່ງພາກັນໂດດໜີໄປຫາຫົວໜ້າຝຣັ່ງທີ່ບາງກອກ - ຫົວໜ້າຝຣັ່ງໄດ້ເອົາສົ່ງມາໄວ້ວຽງຈັນ ເພື່ອຈະນຳຂຶ້ນມາເມືອງລາວ. ເມື່ອຂຶ້ນມາເຖິງທ່າຕານີ ແຂວງເຫງສານ ເຈົ້າອຸ່ນແກ້ວກໍ່ເຖິງແກ່ພິຣາລັຍໃນທີ່ນັ້ນ - ຍັງແຕ່ເຈົ້າຄຳຫຼ້ານຜູ້ນ້ອງທ່ານການ ຜູ້ນຳຝຣັ່ງ ເພື່ອຄູ່ໄປໃຫ້ບ້ານເມືອງສງົບແລ້ວຈຶ່ງຈະຂຶ້ນມາຫຼວງພຣະບາງ.

ໃນຄາວທີ່ເຈົ້າຂັນທີຖືກກັກໄວ້ບາງກອກນັ້ນ - ທ້າວຫຼວງໄທໄດ້ມາປົກຄອງເມືອງພວນຢູ່, ແລະເຫັນໄທກຸມເອົາຊາວພວນລົງໄປໄທຫຼາຍ, ທ້າວພານເມືອງຄຳກໍ່ໂດດລົງໄປພົບແກວທາງຝຣັ່ງ (ທ່ານເລີເມຣ໌ເດີວີເລ - Le Myre de Vilers) ທ່ານກໍ່ຕັ້ງໃຫ້ທ້າວພານເປັນເຈົ້າເມືອງຄຳ ແລະໃຫ້ຢູ່ເກາະຂອນຄນີແກວຕໍ່ລາວ, ຕາມຍັງຂຶ້ນມາເມືອງຄຳບໍ່ໄດ້.

ເຖິງ ໑໘໔໙ ປີເບີກເຊີ້, ພຽງຫົວກໍ່ຖືກຍັງໄປ ແລະພະນີເຈີຂຶ້ນມາຢູ່ຫຼວງພຣະບາງ ເປັນຂ້າຫຼວງ - ພະນີເຈກໍ່ຮຽກເອົາທ້າວເພັງທີ່ຍັງຄ້າງປົນນີ້ມາແຕ່ເຈົ້າເມືອງ ແລະທາງຄວາມຍຸ່ງໄວ້ ແລ້ວກໍ່ສົ່ງໄປບາງກອກ ~~ຕາມຄວາມຍຸ່ງໄວ້~~ ດີ.

ທ້າວຫຼວງຫຼື ພູ່ອິນທະລີ
ພູ່ຍີ່ສານ ພູ່ຍີ່ [illegible] ຈີ່
ທ້າວຫຼວງເພີ່ມ

ນາງສົມປານທີ່ເປັນພັນລະຍາ ແລະ ຍັງເຫຼືອແຕ່ທ້າວອຸ່ນ ຫຼັງເມືອງຄຳຢູ່ວຽງ.

ທ້າວພາບທີ່ເຫຼືອຂອງ ຕໍ່ມາພາໄທຈະເອົາຄົວພວນລົງໄປ ໄທເກີ່ ກໍ່ສົ່ງໄປຫາຝຣັ່ງທີ່ວັງເກີງ (ທ່ານລຸຊ - Luce) - ຜູ້ປົກຄອງ ທ້ອງຖິ່ນໃຫ້ ທ່ານປາວີ ຢູ່ທີ່ຫຼວງພະບາງ - ຜູ້ນີ້ກໍ່ແຕ່ງໃຫ້ທ່ານ Councillor, ກາບີຢໍ ແລະ ນາງຈຽນລະ ເພື່ອມາເອົາທ້າວພາບມາ ຢູ່ເມືອງຄຳ.

ໃນປີ 1893 ປີຮ້ອງເຫຼົ້າ ພະນີວຽງກໍ່ເອົາທາວທານໄປລົບ ທ້າວພາບທີ່ທົ່ງຊຸ່ງຄຳ - ສັ້ນລົບກັນ, ທ້າວພາບກໍ່ເສຍ, ເລີຍຈັບ ໄດ້, ແລ້ວກໍ່ສົ່ງລົງໄປບາງກອກ. × × ×

ເຖິງ 1893 ປີກາໄຊ້, ຝຣັ່ງໄດ້ຕີລາວ, ທ້າວພາບຄືນ ແລະ ໃນ ໂອກາດດຽວນັ້ນ, ເຈົ້າຄຳ [illegible] ຊື່ວ່າ [illegible] ກໍ່ນຳຝຣັ່ງຢູ່ວັງ ທ່າຕົ້ນ. ຄຳພວນ ແລະ ຈູມ [illegible] ທ່ານ [illegible] (Vacle) ຈະກັບ ລົງມາເຊື່ອຂວາງ ເພື່ອຈັດການປົກຄອງບ້ານເມືອງໃຫ້ດີຄືນ. ເພິ່ນຍັງ ໄດ້ໃຫ້ປະເທດຝຣັ່ງ ເສດ ຈັດການພ້ອມເອົາເຈົ້າຂັນຕີ ຜູ້ເປັນຍິ່ງ ຂອງເພິ່ນທີ່ໄທເອົາໄປກັກໄວ້ບາງກອກໄດ້ ຢູ່ແລ້ວນັ້ນຄືນມາ ແຕ່ງວ່າເຈົ້າຂັນຕີໄດ້ສັນພະອຸ່ນໄປແລ້ວ ແລະ ໃຫ້ໄດ້ໃຫ້ເອົາ ສົບຂືນມາຊຽງຂວາງຕາມຄວາມນັ້ນ.

ອາຊະການຝຣັ່ງ

ເມື່ອຝຣັ່ງໄດ້ຂຶ້ນຊຽງຂວາງແລ້ວ (1893 ປີກາໄຊ້) ຜູ້ຕາງໜ້າປະ ເທດຝຣັ່ງເສດກໍ່ມາຢູ່ຊຽງຂວາງໃນປີນັ້ນ (ທ່ານເດີລີໂນ Delineau) ເຈົ້າທ່ານເດີລີໂນມາຢູ່ນັ້ນ ທ່ານໄດ້ແຕ່ງໃຫ້

ເຈົ້າຄຳເຮືອງ

ນຳເຈົ້າຕິ່ງເປັນກວານຕາວ (ເຈົ້າຊຽງຂວາງພວນ) ແລະ ປົກເມືອງພວນເປັນ:

1. ເມືອງ ຄຳ
2. ເມືອງ ຄູນ

໗/ ເມືອງແສນ
໘/. ເມືອງສຸຍ
໙/. ເມືອງຫົນອກ
໑໐/. ເມືອງຄູນ

ເຈົ້າຄຳເຮືອງໄດ້ກະທຳຜູ້ທີ່ຟູ່ໆ ກໍ່ຍ້າຍອອກ ນາມມະທິດ ເຈົ້າອັງກູອງ ແຂວງແສະ ແລະໃຫ້ມີແຕ່ເຈົ້າເມືອງ ປົກຄອງ/ເມືອງຕ່າງໆ ເທົ່ານັ້ນຕໍ່ມາ.

ປີ 1673 ທ່ານບາກເຄເລີມີກໍ່ເອົາຄືນເມືອງສຸຍ ຮວມເຂົ້າເມືອງຄຸ້ງ ແລະໄປ ຮວບເມືອງແປກ. ແລະເອົາຄືນ ເມືອງແສນ ຮວມເຂົ້າເມືອງຄູນ ເພາະໃຫ້ມີແຕ່ ໔ ເມືອງ: ເມືອງຄູນ. ເມືອງຄຳ. ເມືອງແປກ. ເມືອງຫນອກ.

X X

X

ຫຼັງຈາກເຈົ້າອິງກົ່ວນຍວກມື້ ທີ່ໄດ້ແຕກສີກໄປບໍ່ພໍ່ນັ້ນ ຄື: ເຈົ້າສີສວນ. ເຈົ້າພູມຄຸ້ງ ແລະເຈົ້າດວງດີ. ເຈົ້າສ່ວນ ນຽງສຸງມີກໍ່ໄດ້ກັບມາເປັນເຈົ້າເມືອງບໍ່ຮຄນ ທາກຄຶງກີ່. ຄຸ້ງດ່ ເມືອຍພຽງສາມາດ. ພຽງຫັນໄຫຍ້ໄດ້ຂຶ້ນມາທີ່ ທ່າທີ່ວຽງຈັນແລ້ວ ກໍ ລົງໄປຫາພວນມາເຫັນເປັນເມືອງ ແລະເອີ້ນວ່າ ບໍ່ຮູ້ຄຸ້ງບໍ່ຄືນ ແລະຕັ້ງໃຫ້ເຈົ້າສີສວນ ຂຶ້ນເປັນເຈົ້າເມືອງບໍ່ຄືນ ແລະໃຫ້ທຳ ຄ່າຕາ, ອາວຸ ໂຕ່ງ ວຽນຄຸ້ງ ເປັນລຸປະຊາຊົນ.

ເມື່ອຕັ້ງໃຫ້ເຈົ້າສີສວນເປັນເຈົ້າເມືອງບໍ່ຮຄນ (ກອນຜູ້ງຈະ ໄດ້ຄືນຊື່ງຮຸ່ງ) ເຈົ້າບ່ຽງກອດກໍ່ພັນພຽງ ຄືອພວນ ພົນຄືນ ນີ້ ໄຫຍ້ໄດ້ກອງຸລົງໄປພັນ ໃຫ້ມາຕັ້ງບໍ່ບໍ່ຮຄນຕໍ່ມາ.

ເຈົ້າສີສວນຮຽງອານີຈະກຳພູ ແລ້ວ ເຈົ້າພົມຄຸ້ງອົງນຸ້ງກໍ່ ໄດ້ຂຶ້ນເປັນເຈົ້າເມືອງ. ຕໍ່ມາເຈົ້າດວງດີກໍ່ໄດ້ເປັນເຈົ້າເມືອງບໍ່ ຮຄນຕໍ່ໆມາ.......

× ×
×

ເມືອງ ນວນ ເປັນເມືອງທີ່ເຄີຍ [illegible]
ດາວ ແລະ ເຄີຍໄດ້ຮັບ ຄວາມທຸກຍາກ [illegible] ຫລາຍ. ມັນ [illegible]
[illegible] ແຜ່ນດິນ ກໍ່ [illegible] ບໍ່ [illegible]. [illegible] ນັ້ນກໍ່ດີ
[illegible] ແຜ່ນດິນ [illegible] ກໍ່ [illegible] ສ້າງບ້ານແປງ
ເມືອງ ໃຫ້ມີສີສັນ ງາມ ຂຶ້ນ [illegible] ຫັນເປັນ
ຕົວຢ່າງ ຢູ່ທຸກ [illegible].

ນອກຈາກ ການປ່ຽນແປງ ຕ່າງໆ [illegible]
ຍັງ [illegible] ເມືອງ [illegible]
[illegible] ຢູ່ [illegible] ໃນ [illegible]

[illegible] ເມືອງ ນວນ [illegible]
[illegible] ໃຫ້ [illegible] ໄປ. ເພື່ອໃຫ້ເປັນ [illegible], ເຮົາ ຍັງເຫັນ
[illegible] ແລະ ບ້ານ ຕ່າງໆ [illegible]
[illegible] ຢູ່ໃນ ເມືອງ [illegible] ແລະ ການ [illegible]

[illegible] ຕ່າງໆ, [illegible]
[illegible], [illegible] ຢູ່ [illegible] ຄວາມ [illegible]
[illegible] ເມືອງ ນວນ ນີ້ ໄດ້ເປັນເມືອງ [illegible]
ແລະ [illegible] ນວນ [illegible] ກໍ່ເປັນ [illegible] ຕ່າງໆ [illegible]
[illegible] ນີ້.

× ×
×